

Ældreplan 2011-15

Aktive ældre i eget liv
– med omtanke og omsorg

Forord

Tak til alle 500 borgere, der med udsagn på de fire borgermøder har bidraget til udvikling af ældreområdet. I har valgt at tage aktivt del i udviklingen – I har valgt at søge indflydelse. Jeres udsagn er værdifulde, og I har gjort processen og resultatet af den – nemlig Ældreplanen – til et rigtig godt udgangspunkt for arbejdet i de kommende fem år.

”Et godt liv for ældre er, at de ældre føler, at kommunen er til stede (når, der er et behov)”. Udsagnet stammer fra et af de over 1100 postkort, som blev indleveret på borgermøderne fra september til november 2010. Udsagnet rummer essensen af den kommunale ældrepleje - nemlig at imødekomme forventningen om, at kommunen træder til, når borgeren har behov for hjælp.

Rammerne for den kommunale ældreservice er i høj grad bestemt af lovgivningen og de ressourcer, der er til rådighed. For at tilrettelægge fremtidens ældrepleje optimalt inden for de givne rammer, har Sønderborg Kommune bedt borgerne om at komme med deres bud på, hvordan kommunen skal være til stede i de ældres liv. Resultatet af processen er samlet i dette skrift. Det opsummerer, hvad

borgerne sagde på borgermøderne, og anviser, hvordan udsagnene omsættes til handling i Ældreservice.

” Et godt liv for ældre er, at de ældre føler, at kommunen er til stede (når, der er et behov)”

Udsagn fra borgermøde,
september 2010

Hvorfor overhovedet involvere borgere i ældreplanlægningen, vil nogen måske sige - for indflydelsen er vel begrænset? Til det vil jeg svare: Fordi det giver en bedre forståelse af brugernes behov, og med den viden kan Ældreservice skabe bedre og mere målrettede ydelser. Vi skaber større effekt og begår færre fejl, når vi lytter, for kun ved at lytte til jer - borgere og brugere - kan vi gøre ”det rigtige” i Ældreservice.

I bearbejdningen af de udsagn, som er kommet på borgermøderne i form af postkort og plancher, har vi lyttet til de værdier, I har givet udtryk for, og de intentioner, der er i jeres forslag til fremtidens ældrepleje. Værdier og intentioner er

beskrevet i Ældreplanen, og mange af jeres udsagn er også gengivet her. I Ældreplanen er jeres udsagn desuden omsat til handlinger, idet der er beskrevet en række overordnede mål og handlinger for arbejdet i Ældreservice i de kommende fem år. De handlinger, som i sidste ende bliver gennemført, vil imidlertid altid være resultatet af en politisk beslutning. Jeg vil ikke skabe urealistiske forventninger hos jer om, at I får alt, hvad I ønsker jer, men er bevidst om mit ansvar som politiker. I Sønderborg har vi ikke et brugerdemokrati, men et borgerdemokrati, hvor de folkevalgte politikere prioriterer, hvad der kan realiseres inden for de givne rammer.

Jesper Rosanes
Formand for Seniorudvalget

Jesper Rosanes
Formand for Seniorudvalget

Indledning

Som direktør i Ældreservice har det været vigtigt for mig at iværksætte og fastholde den proces som borgere, medarbejdere, ledere og politikere har været involveret i. I dag står vi så med en Ældreplan i hånden, der angiver mål og indsatsområder for de næste 5 år. Alle har haft mulighed for at blive hørt og involveret. Det har været vigtigt for mig, at vi i fællesskab, har skabt et fundament for en struktureret og systematisk sammenhæng mellem visionen *"Aktive Ældre i eget liv - med omtanke og omsorg"*, Ældreplanen, de årlige politiske mål (GPS), samt kompetenceudvikling af vores medarbejdere. Uddannelse og udvikling er nøgleord.

Ældreservice er en moderne offentlig servicevirksomhed og jeg vil være med til at sikre, at vi yder borger i eget hjem den kvalificerede service, der er mulig, inden for de rammer og med det serviceniveau, som politikerne vedtager.

Udsagn fra borgermøderne understøtter min holdning; plejecentrene er hjem for ældre og skal opleves som et hjem af beboere og pårørende. Det indebærer, at plejecentret har hjemligt præg, og at beboerne fortsætter med at leve deres liv, som de hidtil har gjort.

Jeg er også optaget af, hvordan vi sikrer os, at vi er forberedt på fremtidige udfordringer og på forkant med udviklingen. Vi har behov for "at gå nye veje" – og vi vil blandt andet sammen med virksomheder og borgere udvikle og afprøve velfærds-teknologi og forpligtende partnerskaber med frivillige. Jeg vil gerne være med til, at vi sætter fokus på de muligheder, der blot venter på at blive igangsat, til gavn for alle i Sønderborg Kommune.

Jeg værdsætter, at både borgere og politikere har været engageret i at give deres meninger og holdninger til kende, så vi

i dag står med en fælles og anerkendt Ældreplan for 2011-2015.

Jeg ser frem til at bruge Ældreplanen, som et fremadrettet og konstruktivt arbejdsredskab, der hjælper med til, at Ældreservice fremstår som en professionel samarbejdspartner, en attraktiv arbejdsplads for medarbejderne og samtidig skaber sammenhæng, trivsel og god service for borgerne.

Venlig hilsen

Tim Hansen
Direktør for Ældreservice

Tim Hansen
Direktør for Ældreservice

Seniorudvalgets vision og værdier

Ældrepolitikken er sammen med visionen, grundlaget for arbejdet i Ældreservice. Ældrepolitikken blev vedtaget af Byrådet i marts 2008 og er baseret på de tre værdier: Nærvær, tryghed og respekt.

Ældrepolitikken konkretiseres i form af fire perspektiver: Sundhed, faglighed, organisering og kommunikation. De fire perspektiver anviser, hvordan værdierne omsættes til praksis.

- Sundhed - drejer sig om at fremme den ældres trivsel og at forebygge svækkelse og behov for mere hjælp

- Faglighed - drejer sig om at styrke medarbejdernes viden, hvilket er en forudsætning for en velfungerende ældrepleje
- Organisering - drejer sig om at styrke de nære relationer mellem den ældre borger og hans/hendes faste gruppe af medarbejdere
- Kommunikation - drejer sig om at involvere og skabe medejerskab til opgaver, mål og midler blandt brugere, pårørende og medarbejdere

Ældrepolitikken kan læses i sin helhed på Sønderborg Kommunes hjemmeside.

Seniorudvalget 2010 – 2014

Jesper Rosanes
(K)

Tom Holden
Jensen (V)

Anita Kjøl-
Rasmussen
(løsgænger)

Karen Damm
(løsgænger)

Lars Dyhr
Hansen (O)

Preben Storm
(A)

Charlotte Riis
Engelbrecht (A)

I forlængelse af Ældrepolitikken er der nu udarbejdet en Ældreplan. Først er der gennemført gruppeinterviews med Seniorudvalget, Ældrerådet, seniorrådene, bruger- og pårørenderådene, brugere og brugerrepræsentanter i Handicaprådet.

På grundlag af de gennemførte interviews og Byrådets visionseminar i april 2010, er der udledt nogle principper for fremtidens ældrepleje og det gode ældreliv. Resultatet er en vision for Ældreservice. Visionen er en ledestjerne for arbejdet i Ældreservice og lyder:

Aktive ældre i eget liv - med omtanke og omsorg

"Aktive" betyder, at brugerne skal støttes i at have et aktivt liv. Det sker bl.a. ved at yde hjælp til selvhjælp, så brugerne påtager sig ansvar for eget liv. Ved aktivitet forstås både at være fysisk aktiv og at have samvær og fællesskab med andre. Aktivitet styrker brugerens livskvalitet og positive udvikling og sigter på at modvirke svækkelse og behov for mere hjælp.

"Ældre" betegner Ældreservice' primære målgruppe.

Aktive ældre i eget liv
– med omtanke og omsorg

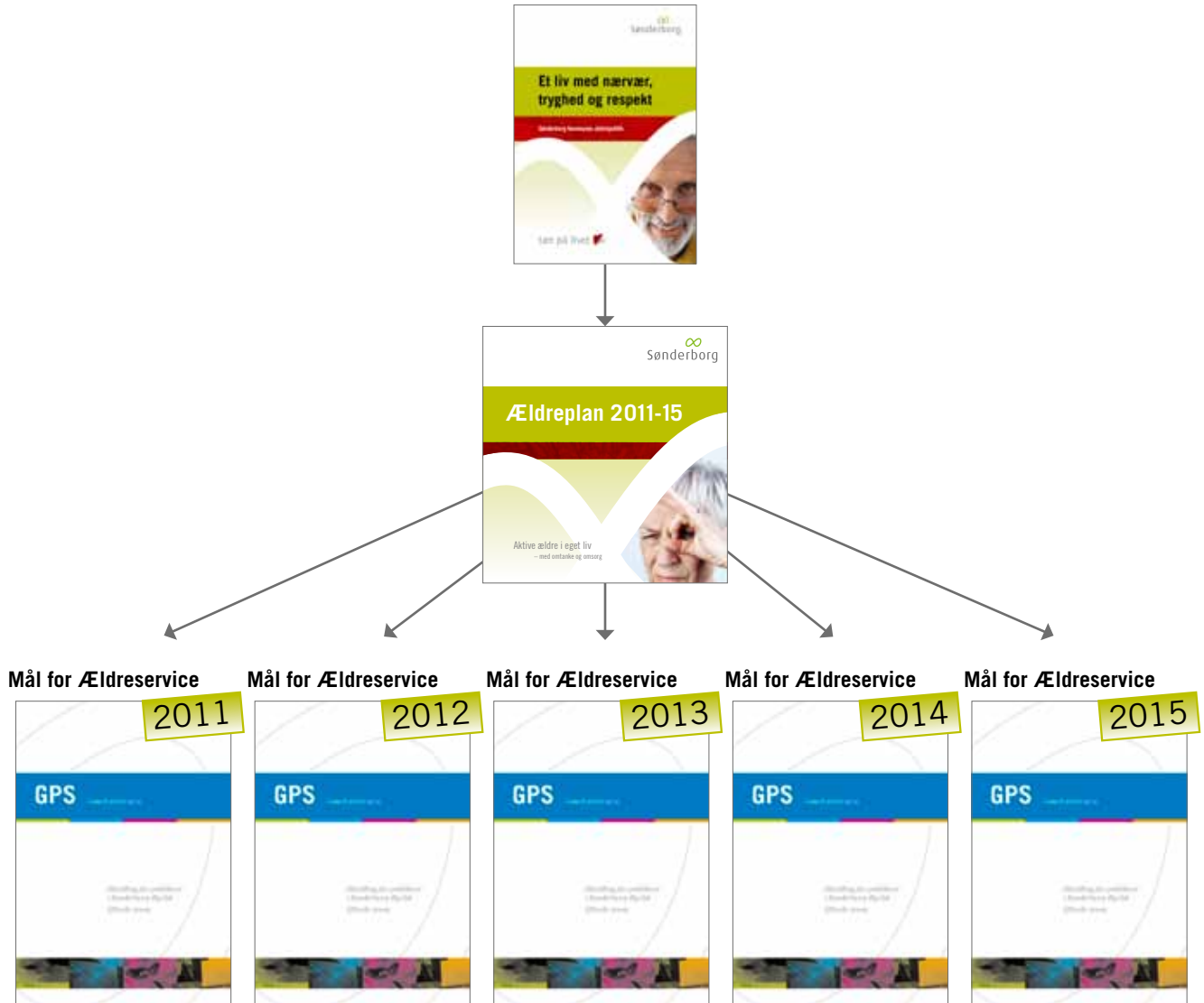
"Eget liv" er, at brugerne så vidt muligt understøttes i fortsat at leve det liv, de hidtil har levet, og at være den, de er. Herved bevares den personlige integritet, ligesom brugernes frihed og ønske om at være selvhjulpne imødekommes. At leve sit eget liv betyder også, at man behandles med værdighed. Endelig betyder "eget liv," at hvert liv er forskelligt og må rummes på dets egne betingelser. Medarbejderne må derfor tilstræbe at tage udgangspunkt i den enkeltes behov, så brugeren er et naturligt centrum for den hjælp og pleje, Ældre-service yder.

"Omtanke" betyder, at ressourcerne anvendes fornuftigt. Desuden indebærer omtanke, at medarbejderne anlægger et helhedsperspektiv på brugerne og har øje for brugerens behov frem for at se på,

hvad systemets "kasser" dikterer. Endelig udviser medarbejderne omtanke ved at bruge deres faglige viden til at forebygge, funktionsnedsættelse og sygdom.

"Omsorg" er at hjælpe og tage hånd om andre. Ældre-service tilstræber, at både frivillige og pårørende involveres i at yde omsorg, ligesom vi ønsker at bruge de stærke brugeres ressourcer til at hjælpe de svage. Endelig udviser Ældre-service omsorg ved at muliggøre, at der skabes nære relationer mellem brugeren og dennes faste gruppe af medarbejdere.

Sammenhæng mellem Ældrepolitik, Ældreplan og årlige mål for Ældreservice

Ældreservice i Sønderborg Kommune

Målgruppen for Ældreservice er borgere, der har behov for personlig pleje, praktisk hjælp, hjemmesygepleje og hjælpemidler. Målgruppen har vidt forskellige behov og består af borgere i alle aldre herunder også handicappede.

Ældreservice er inddelt i myndigheden, hjemmeplejen, plejecentrene og staben. Myndigheden har hver dag kontakt med borgere, som de visiterer til f.eks. hjælpemidler, praktisk hjælp, pleje, mad, ældre- og plejeboliger. I myndigheden er der desuden ansat ældrevejledere, som udfører forebyggende hjemmebesøg hos borgere over 75 år.

I de kommende år vil den pleje og behandling, Ældreservice udfører, blive stadig mere kompleks og kræve stor faglig ekspertise hos medarbejderne. Det skyldes bl.a., at kommunerne i stadig stigende omfang skal følge op på den

behandling, som sygehusene har påbegyndt, når borgerne udskrives.

I august 2010 blev der i gennemsnit pr. uge visiteret 9.532 timers hjælp til borgere. 2.359 borgere modtog ydelserne - det svarer til et gennemsnitligt behov for hjælp på 3,9 timer pr. borger om ugen.

I august 2010 havde Ældreservice i alt 1.660 medarbejdere. Heraf er 17 i staben, mens 1.643 medarbejdere er ansat på plejecentrene, i hjemme- og sygeplejen og i myndigheden.

I 2010 har Sønderborg Kommune 572 plejeboliger og 606 ældreboliger.

Ifølge prognoser for befolkningens udvikling vil antallet af ældre på 80+ år stige med 31% og antallet af ældre på 65-79 år med 15% i perioden fra 2010-2020.

Fremtidens pleje- og ældrebolig

Boligen er et af de centrale elementer i tilværelsen for alle borgere. Boligen er en væsentlig del af grundlaget for den enkelte livskvalitet, frihed, tryghed og trivsel – uanset alder.

Mål

- Pleje- og ældreboligerne i Sønderborg Kommune imødekommer de mange forskelligartede ønsker og behov, som fremtidens ældre har
- Bygge miljø- og energirigtige boliger, som f.eks. er CO2-neutrale
- Specialiserede korttidspladser er indrettet til rehabilitering og demens
- Renovering og etablering af pleje- og ældreboliger tager afsæt i den demografiske udvikling og efterspørgslen efter boliger. Desuden bevares boliger både på landet og i byen
- Boligformen medvirker til at understøtte, at den ældre er aktiv i eget liv, så behovet for en plejebolig udskydes længst muligt
- Udbuddet af boliger er overskueligt, så det er let for borgerne at orientere sig om kommunens boligtilbud, og de kriterier, der er for tildeling af boliger

Indretningen af fremtidens plejecentre vil ske med udgangspunkt i de muligheder, der eksisterer lokalt, og lægge op til øget valgfrihed og individualitet for beboerne og deres pårørende. Samtidig skal plejeboligerne også opfylde midlertidige behov – f.eks. ved akut opstået sygdom eller når borgerne kommer hjem fra sygehuset og har brug for genoptræning.

Alle plejecentre har i dag et dagcenter eller daghjem. Dagcentre er ramme om en række aktiviteter for brugerne og samler samtidig frivillige fra lokalsamfundet.

Handlinger

- Fastlægge og implementere en endelig handlingsplan for udbygning af pleje- og ældreboliger frem til 2020 i Sønderborg Kommune. Planen angiver retningen for, hvor og hvornår der skal bygges pleje- og ældreboliger
- Følge samfundsudviklingen og involvere borgerne, så udbuddet af boliger til stadighed svarer til borgernes efterspørgsel
- Miljø- og energirigtige løsninger medtænkes i al renovering og nybygning, som Ældreservice er en del af

- Afprøvning af alternative boligformer for at skabe tryghed for ældre på de tidspunkter af døgnet, hvor ensomheden og utrygheden er størst
  - Igangsætte en analyse af dagcentrene. På baggrund af analysen fastlægges retningen for den fremtidige struktur for dagcentrene og indholdet på det enkelte center
- er nogle af de nøgleord, der går igen, når borgerne udtaler sig om fremtidens pleje- og ældreboliger. Udsagnene er både for og imod, at boligerne bygges i store enheder. Meningerne er ligeledes delte med hensyn til, om man ønsker at bo blandt andre ældre eller foretrækker bebyggelser med aldersmæssig spredning – alene eller i bofællesskaber.

Borgernes værdier og intentioner

Individualitet og valgfrihed med hensyn til boligformer, ejerforhold og beliggenhed

Borgerne er overvejende enige om, at boligen skal give tryghed og mulighed for fællesskab. For nogle borgere er tryghed,

Borgermøde i Gråsten

at boligen ligger tæt ved et plejecenter. For andre opstår tryghed, når pleje- eller ældreboligen ligger i lokalsamfundet, hvor man hidtil har boet, så man hurtigt kan hente hjælp hos sit lokale netværk.

Ønsket om at forberede sin alderdom - herunder at tage stilling til, hvor man vil bo, når man bliver gammel - er også gennemgående. For nogle kommer det til udtryk ved, at man ønsker vejledning i at indrette sin nuværende bolig hensigtsmæssigt, så den er fremtidssikret, når man måske en dag bliver gangbesværet og skal have hjælp i boligen. For andre kommer det til udtryk ved, at man ønsker et alternativ eller et supplement til sin nuværende bolig. Det kan være en traditionel ældrebolig, et bofællesskab for yngre seniorer eller et "natcenter/tryghedshotel", som giver ældre mulighed for at overnatte i trygge rammer.

Med ønsket om fællesskab følger også ønsket om aktiviteter - både fysiske og sociale. Nogle ønsker sig flere aktiviteter og serviceydelser på pleje- eller dagcentrene, mens andre vil have madklubber og aktivitetshuse i nærmiljøet omkring

boligen. Et fællestræk er, at man ønsker hjælp til at etablere netværk, når man flytter til en anden bolig, fordi man er kommet i en anden livsfase. Borgerne foreslår, at ansvaret for sådanne aktiviteter både placeres hos frivillige og professionelle.

På borgermøderne var der instruktion i "Stol på motion"

Det siger borgerne om fremtidens pleje- og ældreboliger:

” Plejecentret skal være et attraktivt sted at være

Det er vigtigere, at man bor tæt på plejecentrene og oplever at være tryk, end at man bor tæt på familie og venner

Jeg vil ikke bo i en centernær ældrebolig, men blandt andre aldersgrupper

Byg seniorboliger, der kan inspirere til fællesskab på frivillig basis

Vi kender dagcentre - hvorfor ikke også etablere natcentre, hvor borgerne kan overnatte i trykke rammer?

Kommunen skal ikke tage over og bestemme - men man skal huske, at længst muligt i eget hjem, ikke altid er det bedste

Fortællinger om et ældreliv i 2020, her Ældrerådets formand, Rita Nielsen

Fremtidens ældre

I de kommende år står vi over for en dobbelt demografisk udfordring: Der bliver flere ældre, men færre erhvervsaktive til at pleje og yde omsorg. Ældre vil leve længere end hidtil, fordi mange har et bedre helbred og er mindre nedslidte end tidligere generationer. Det betyder, at plejebehovet generelt kommer på et senere tidspunkt i livet. Modsat viser befolkningsudviklingen, at flere bliver demente og får livsstilssygdomme.

Mål

- Ældreservice understøtter de tilbud, der etableres for ældre borgere med kroniske og komplekse sygdomme i samarbejde med andre forvaltninger og regioner
- Den ældre borger bevarer sin værdighed og selvrespekt livet igennem

Handlinger

- Udarbejde en demenspolitik med tilhørende handlingsplan for:
  - botilbud til demente
  - pleje af demente i eget hjem
  - demente brugere af dagcentrene

- øget fokus på brugen af velfærdsteknologi i plejen af demente
- kompetenceudvikling af medarbejderne
- Fastholde fagligt fokus i forhold til livsstilssygdomme og accelererede patientforløb
- Styrke borgerens evne til at stabilisere sin egen situation og forebygge, at sygdommen forværres
- Indgå i projekter for at afprøve forskellige hjælpemidler og forbrugsgoder, der kan understøtte den ældre i at blive så selvhjulpne som muligt
- Hjælpen udføres, så borgeren bevarer ansvar og selvbestemmelse for eget liv
- Borgeren har størst mulig indflydelse på tilrettelæggelsen af pleje, omsorg og praktisk hjælp i hjemmet

Borgernes værdier og intentioner

Borgerne er enige om, at de ældres basale behov for omsorg ikke vil ændre sig i de kommende år. Forventningerne er dog, at en del af fremtidens ældre i højere grad end hidtil vil være vant til at omgive sig med tekniske hjælpemidler

og være fortrolige med at bruge dem. Det betyder, at man vil efterspørge teknologiske løsninger, som støtter op om at være selvhjulpen så længe som muligt.

Det siger borgerne om fremtidens ældre:

Borgermøde i Gråsten

” Ældre bliver jo ikke anderledes i 2020 - er man gammel og svag, skal der stadigvæk holdes i hånd

Vant til og trygge ved at bruge teknologi

Stiller større krav til den offentlige service - individualister

Økonomisk velstillede - kan selv betale for nogle ydelser

Hjælp til at forberede sig på og tilrettelægge sin alderdom, herunder vejledning i boligindretning

Borgerne siger i deres udsagn, at kommende generationer vil stille større krav til kvaliteten af den offentlige service – både de ældre selv og de pårørende. Imidlertid vil mange også være økonomisk velstillede og kunne købe ydelser fra private leverandører.

Borgerne forudser også, at nogle ældre i fremtiden vil være mere bevidste om deres sundhedstilstand og have et bedre helbred end tidligere generationer. Der er dog delte meninger om, hvorvidt kommunen kan stille krav om, at borgerne aktivt medvirker til at holde sig sunde for at kunne få tildelt hjælp fra det offentlige.

Sundhedsfremme og forebyggelse

Sundhedsfremme blandt ældre handler om, at de ældre udnytter deres ressourcer, så de fortsat kan have stor livskvalitet. Forebyggelse er derimod, at syge lærer at håndtere sygdommen, så den ikke forværres.

Mål

- Realisere visionen: "Aktive ældre i eget liv – med omtanke og omsorg" for at understøtte sundhedsfremme og forebyggelse
- Vedligeholde og udvikle borgerens funktionsniveau ved forebyggelse og sundhedsfremme, så livskvaliteten bevares, og den ældre borgers behov for hjælp minimeres
- Borgeren hjælpes til fysisk, psykisk og socialt velvære
- De ældre borgere oplever kommunens tilbud som tidssvarende, interessante, udfordrende og understøttende i forhold til fællesskab
- Øge borgerens bevidsthed om sammenhængen mellem sundhed og livsstil, så borgeren kan træffe valg, der giver livskvalitet
- Måltrettet arbejde med sundhedsfremme og forebyggelse for at sikre færrest mulige indlæggelser

- Nedbringe antallet af genindlæggelser over en 5-årig periode ved at etablere akutteam samt akut- og korttidspladser

Implementering af visionen betyder, at borgeren fremover får hjælp til genoptræning ved begyndende tab af færdigheder eller funktionsevne. Træningen sker i hverdagen ved at involvere borgeren i de daglige gøremål, så han/hun bliver aktiv og selvhjulpnen så hurtigt som muligt. Det udskyder tidspunktet for, at borgeren svækkes som følge af alder og får brug for kompenserende pleje og praktisk hjælp.

Udgangspunktet er den rehabiliterende indsats. Hvor plejepersonalet hidtil har ydet hjælp, der kompenserer for borgerens funktionstab, skal medarbejderne fremadrettet motivere borgeren til at træne for at genvinde eller bevare sine færdigheder. Målet er, at færre borgere visiteres til personlig og praktisk hjælp, mens flere borgere visiteres til træning og rehabilitering.

Forebyggende hjemmebesøg er ifølge loven et tilbud til alle borgere på 75 år og derover. Sundhedsfremme er en del af besøget, som handler om at vejlede borgerne i at håndtere hverdagen. Da besøget

måske er borgernes første møde med Ældreservice, ligger der et stort potentiale for at fremme sundheden i denne indsats.

Handlinger

- Udarbejde plan for, hvordan visionen "Aktive ældre i eget liv – med omtanke og omsorg" bliver til virkelighed
- Iværksætte fokusområder inden for sundhedsfremme og forebyggelse over for borgerne
- Implementering af rehabiliteringsprojekt med fokus på nye borgere
- Udbygge sammenhængen mellem rehabilitering og velfærdsteknologi
- Skabe rammer for sociale netværk, der kan understøtte sundhed og mobilitet

- Implementering af kostpolitikken i Ældreservice
- Ældreservice arbejder med kvalitetsudvikling for at forebygge indlæggelser

Borgernes værdier og intentioner

Der er delte meninger blandt borgerne om, hvorvidt "samfundet" skal blande sig i borgernes livsstil og stille krav om, at de lever sundt. Nogle fremhæver borgerens suveræne ret til at bestemme, hvordan livet skal leves. De peger på, at det offentlige kun bør oplyse borgeren om sundhed og tilskynde til at ændre livsstil, men borgeren bestemmer selv i sit liv. Borgeren skal dog kende konsekvensen af sine valg og træffe sit valg på et oplyst grundlag. Kommunen

Motion for alle på borgermøderne

skal derfor støtte borgeren i at leve sig eget liv, og tilbyde ham/hende oplysning og hjælp på de præmisser.

Andre udsagn hævder, at der skal være grænser for borgerens selvbestemmelse. Borgeren har et medansvar for sin sundhedstilstand og skal aktivt medvirke til at genoptræne eller bevare sine færdigheder - hvis ikke man er indstillet på dette, kan man ikke modtage hjælp. Nogle udsagn

Borgmester Aase Nyegaard byder velkommen til borgermøde

påpeger dog, at kommunen kun skal stille krav til yngre ældre om at omlægge livsstilen - er borgeren derimod 90 år, skal man have lov til at fortsætte med at leve sit liv som hidtil.

For at borgeren skal kunne bevare sine færdigheder, kræver det oplysning om, hvad der er sund og hensigtsmæssig livsstil. Her mener nogle borgere, at sundhedspersonalet har et ansvar. Det har både de medarbejdere, der kommer i hjemmet, og de medarbejdere borgeren selv opsøger. Også de frivillige kan være rollemodeller og inddrages i at aktivere borgerne. Det kan både ske i hjemmet, hvor den frivillige kommer som besøgsven, og når de frivillige fungerer som ledsagere til aktiviteter uden for hjemmet.

Endelig slår nogle udsagn fast, at til et godt og sundt ældreliv hører ikke kun fysisk aktivitet, men også social kontakt. Her spiller de frivillige en central rolle, da de bl.a. formidler kontakt mellem ældre.

Det siger borgerne om sundhedsfremme og forebyggelse:

” **Man kan ikke forvente hjælp, hvis man ikke selv vil medvirke**

Borgeren har et medansvar for sin sundhed

Hvis borgeren er 65 år, er det påkrævet, at han/hun bliver sat i gang med at motionere. Er borgeren derimod 90, skal vedkommende have lov til at fortsætte med at leve som hidtil

Man bør tilskynde borgerne til livsstilsændring - men borgeren bestemmer selv, om han/hun tager imod opfordringen

” **Social kontakt er vigtig, fordi de ældre har behov for at tale med andre for at bevare deres identitet og forebygge unødvendige spekulationer/bekymringer**

Aktivitet er også at indgå i sociale netværk

Selvhjælpsgrupper i Sundhedscentret for folk med samme sygdom

Frivilligt arbejde

Sønderborg Kommune har en frivillighedspolitik og har allerede i dag mange frivillige, der påtager sig opgaver både på plejecentrene og i de ældres eget hjem. De frivillige er organiseret i vennekredse, foreninger og klubber.

Mål

- Ældreservice vil udvikle frivillighedsområdet i samarbejde med organisationer og foreninger
- Alle ældre borgere skal have mulighed for at deltage i eller nyde godt af frivilligt arbejde, idet kendskabet til frivilligt arbejde bliver udbredt i Sønderborg Kommune
- Ældre opfordres til at deltage i frivilligt arbejde
- Bruge de frivilliges ressourcer til at hjælpe - både på det individuelle plan, men også i foreningsarbejde og interesseorganisationer
- Skabe stor fleksibilitet for de frivillige hjælpere, da det er en hjørnesten for at sikre det frivillige arbejde. Frivillige løser de opgaver, som de er villige til, så "frivillig er - på frivillig basis"

Borgermøder i Sønderborg

- I de kommende år vil Ældreservice målrette den frivillige indsats og herved styrke arbejdet for både frivillige og professionelle
- Etablering af gode fysiske rammer i lokalsamfundet for at understøtte det frivillige arbejde

Handlinger

- Udarbejde og implementere en strategi for rekruttering og brug af frivillig arbejdskraft. Strategien vil præcisere:
  - Hvordan hjemmeplejen kan gøre brug af frivillige f.eks. "hjemmeplejens venner"
  - Arbejdsdeling mellem frivillige og professionelle
  - Introduktion, formelle aftaler og uddannelse af frivillige
  - Rekruttering af frivillige borgere, som varetager opgaver, der supplerer kommunens ydelser
  - Indgå partnerskaber og afprøve pilotprojekter i partnerskaber for at "gå helt nye veje"
- De faglige organisationer inddrages fra begyndelsen i at udarbejde en strategi for frivilligt arbejde
- Udbrede kendskabet til, hvordan de eksisterende tilbud fra frivillige kan anvendes på bedste vis
- Ansøge om projektmidler til frivillighedsarbejde i Ældreservice
- Indgå i projekter, hvor der bygges bro mellem generationer - f.eks. højtlesning eller unge lærer ældre sms og it

Fortællinger om et ældreliv i 2020, Eluf Nielsen medlem af Ældrerådet

Det siger borgerne om frivilligt arbejde:

” Hjemmeplejens venner - en “ekstra hånd” til hjemmeboende borgere

Motionsvenner i yderområderne - hjælper hjemmeboende borgere

Frivillig hjælp udført af ældre er dobbelthjælp - til fordel for begge parter

Frivillige skal ledes/organiseres af frivillige

Frivillige tilknyttes plejecentre og hjemmepleje - skal organiseres her

Civilsamfundet skal opdrages til at tage sig af de ældres sociale kontakt - allerede i børnehaven og skolen skal børn yde en frivillig indsats, så det bliver en naturlig del af deres voksenliv

Behov for at undervise frivillige i f.eks. demens

Afstemme forventninger mellem borgere, medarbejdere og pårørende

Borgernes værdier og intentioner

Rigtigt mange af borgernes udsagn forholder sig til det frivillige arbejde. Mange udsagn omtaler opgaver, som de frivillige allerede løser med succes, andre peger på udfordringer og muligheder i fremtidens frivillige arbejde. Glæden ved og stoltheden over at udføre arbejdet skinner igennem de mange positive udtalelser og bekræfter udsagnet: ”Frivillig hjælp udført af ældre er dobbelthjælp og til fordel for begge parter.”

Nogle frivillige hjælper i dag specifikt med aktiviteter og motion, mens andre fungerer som rådgiver og bisidder for borgere. Blandt de nye opgaver, som de frivillige fremover kan påtage sig, nævnes bl.a. at yde praktisk hjælp til borgere i hjemmet og at være ledsager til aktiviteter uden for hjemmet. Et nøgleord for det frivillige arbejde er netværk, idet de frivillige gør det muligt for ældre at etablere netværk, eller selv er en kontaktperson for den ældre borger.

Der er enighed om, at der skal være en klar opgavefordeling mellem de frivillige og det offentlige. Grænsen går ved at udføre opgaver, der kræver en faglig uddannelse. Desuden fremhæves det, at den frivillige indsats er og fortsat skal være

begrænset, idet frivillige netop er frivillige og ikke medarbejdere uden løn. Nogle frivillige ønsker ikke at indgå faste aftaler, men vil kunne vælge opgaver til og fra efter ønske. Derfor ønsker disse frivillige ikke at udgøre borgerens basale hjælp, men vil fortsat være et supplement til de offentlige ydelser.

Selvom de frivillige ikke ønsker at indgå faste aftaler med eller have en formel tilknytning til Ældre-service, har borgerne dog en forventning om, at Ældre-service i nogen grad koordinerer de frivilliges indsats, så alle i princippet har adgang til den samme frivillige hjælp. Desuden er der et ønske om, at Ældre-service bidrager til at rekruttere frivillige og f.eks. tager initiativ til, at børn og unge lærer at yde en frivillig indsats. Endelig er der en erkendelse af, at ikke alle frivillige egner sig til opgaven, og at også frivillige har brug for at blive introduceret til arbejdet og i nogen grad have faglig viden om at omgås bl.a. demente.

Nogle udsagn omhandler de pårørende, der også er ressourcepersoner og i nogen grad udfører frivilligt arbejde i forhold til

Fortællinger om et ældreliv i 2020
Marianne Høgsted, gruppeleder for visitatorer i Ældre-service

deres ældre og/eller syge familiemedlemmer. Meningerne er delte med hensyn til, hvad man kan forvente af de pårørende, og om de pårørende altid skal pålægges et ansvar for deres familiemedlemmer. Flere giver dog udtryk for, at der altid skal ske en forventningsafstemning mellem pårørende, borgere og plejepersonale, og at der også er grænser for, hvilke opgaver pårørende skal påtage sig.

Fremtidens medarbejder

Både i dag og i fremtiden skal Ældreservice have fokus på, at medarbejderne kan håndtere de udfordringer, der opstår som følge af borgernes behov og udviklingen af behandlingsmulighederne.

Mål

- Alle medarbejdere oplever Sønderborg Kommune som en attraktiv arbejdsplads
- Ældreservice ønsker fortsat at kunne fastholde og tiltrække gode engagerede medarbejdere med en stærk faglighed. Det er forudsætningen for at yde service af høj kvalitet
- Alle medarbejdere i Ældreservice uddannes til at kunne håndtere de fremtidige udfordringer
- Borgernes sundhedsmæssige behov angiver, hvilken kompetenceudvikling medarbejderne til stadighed skal have for at håndtere den kompleksitet, Ældreservice arbejder med
- Udvikle fagligheden i forhold til specialisering inden for såvel sygeplejen som plejen
- Fortsat arbejde målrettet med at skabe attraktive arbejdspladser bl.a. ved brug af trivselsundersøgelser
- Styrke tværfagligheden mellem medarbejdere med forskellige specialer i Ældreservice samt på tværs af forvaltninger og sektorer
- Medarbejdernes evne til at observere borgernes mestring af egen sundhedstilstand skærpes gennem uddannelse
- De pårørende og Ældreservice' medarbejdere samarbejder gennem dialog og anerkendende kommunikation
- Styrke evnen til at involvere og arbejde sammen med forskellige aktører – både professionelle og frivillige

Handlinger

- I Ældreservice arbejder vi med strategisk kompetenceudvikling

Strategisk kompetenceudvikling betyder, at alle kurser og uddannelsesaktiviteter for medarbejderne udspringer af de mål, Ældreservice arbejder hen imod. Hvert forår afdækkes det i individuelle udviklingssamtaler, om medarbejderne har behov for kompetenceudvikling for at kunne leve op til de årlige mål.

Borgermøde i Gråsten

Da sygehusene behandler en stadig større del af deres patienter ambulant eller i løbet af få dages indlæggelse, overdrages et stigende antal opgaver til medarbejderne i hjemmeplejen, på plejecentrene og i hjemmesygeplejen, når borgerne udskrives. For at være på forkant med udviklingen vil vi i Ældreservice have

fokus på udvikling af medarbejdernes kompetencer - både individuelt og ved at indgå et tættere samspil med specialister på sygehuset. Endelig vil Ældreservice fra 2011 oprette særlige uddannelsesstillinger. Det sker i erkendelse af, at det er nødvendigt, at så mange som muligt opnår en solid faglig viden.

Ældre-service har gennem længere tid arbejdet systematisk med rekruttering af SOSU-elever til plejen. Det er bl.a. sket ved gennemførelse af kampagner målrettet forskellige, potentielle medarbejdergrupper. Da antallet af erhvervsaktive falder i fremtiden, vil vi fortsat arbejde med rekruttering og talentudvikling i de kommende år.

Borgernes værdier og intentioner

Borgerne ønsker naturligvis, at medarbejderne har den fornødne faglige viden og kan håndtere komplekse udfordringer. Desuden ønsker borgerne, at medarbejderne kan gå i dialog med borgerne og måske har fået redskaber hertil gennem deres uddannelse.

Det er en værdi for både borgere og medarbejdere, at der er mest mulig kontinuitet i plejen. Det kan opnås ved, at færrest mulige medarbejdere har kontakt til den samme borger, og at der er et tæt samspil mellem de faggrupper, der er involveret i plejen af en bestemt borger.

Det siger borgerne om fremtidens medarbejder:

” **Behov for “stifindere” i det kommunale system - i lighed med patientvejledere i sygehusvæsenet**

Uddan personalet i dialog, kommunikation og aktiv lytning

Mere viden om komplekse udfordringer i plejen - f.eks. demens

Spidskompetencer i forhold til demens og livsstilssygdomme

Ønskværdigt, hvis den samme medarbejder har flere funktioner

Kontinuitet i plejen - ikke skiftende medarbejdere

Fremtidens pleje

Fremtidens pleje kommer til at se anderledes ud, end den gør i dag. Ressourcerne til velfærdsydelser vil ikke øges i de kommende år, ligesom antallet af erhvervsaktive reduceres. Allerede nu er der stor fokus på, hvordan teknologiske løsninger kan afhjælpe udfordringerne. Som følge af fritvalgsordninger vil der måske komme flere private udbydere af pleje og rengøring.

Mål

- Ældreservice vil i de kommende år satse på indførelse af velfærdsteknologi i plejen. Det sker for at frigøre ressourcer i plejen
- Ældreservice vil sammen med erhvervslivet indgå i udvikling af nye produkter inden for velfærdsteknologi til brug i ældresektoren
- Kommende og nuværende brugere inviteres med til at afprøve og udvikle ny teknologi
- Borgernes sundhedsmæssige behov angiver udviklingen i Ældreservice

- Ældreservice ønsker at imødekomme borgernes forventninger om individualitet og valgfrihed i fremtidens pleje. Det skal ske ved, at hjælpen tilrettelægges individuelt og fleksibelt efter borgerens aktuelle behov

Velfærdsteknologi er teknologi, der helt eller delvist kan levere velfærdsydelser - f.eks. pleje og praktisk hjælp - som tidligere blev udført manuelt.

Brugen af velfærdsteknologien i plejen vil øge trivselen blandt medarbejderne. Det vil ske, fordi medarbejderne i nogen grad fritages for fysisk belastende arbejde, og i stedet frigøres til opgaver, der kræver menneskelig kontakt. Desuden vil velfærdsteknologi i plejen hjælpe borgerne til selv at udføre flere opgaver, hvilket giver øget livskvalitet. Endelig vil indførelsen af velfærdsteknologi fremme erhvervsudviklingen i kommunen, idet det indebærer et øget samarbejde med lokale velfærdsteknologiske virksomheder.

Handlinger

- Ældreservice arbejder målrettet for at styrke indsatsen for mere velfærds-teknologi i Sønderborg Kommune
- Ældreservice inviterer erhvervslivet ind i konkrete partnerskabsprojekter. Erhvervslivet ses bredt – på tværs af grænser – lokalt, regionalt, nationalt og internationalt
- Ældreservice etablerer et showroom, hvor de teknologiske hjælpemidler kan ses og afprøves af de ældre, inden de skal anvendes i eget hjem
- Pilotprojekter hvor alternative hjælpemidler og indsatser afprøves i borgernes hjem
- For at imødekomme ønsket om individualitet og valgfrihed i fremtidens pleje har Ældreservice i 2010 udarbejdet et nyt indsatskatalog over de kommunale ydelser, som borgerne kan visiteres til. Indsatskataloget implementeres i de kommende år
- Fokus på borgernes mestring af egen sundhedstilstand skærpes gennem uddannelse
- De pårørende og Ældreservice' medarbejdere samarbejder gennem dialog og anerkendende kommunikation

- Indgå i forsøg, hvor forebyggende hjemmebesøg foregår på alternative måder i forhold til før 2011. Det kunne være gruppemøder for at understøtte ny læring og sociale netværk f.eks. i sygeplejeklinikker og i teknologi-showroom

Det nye indsatskatalog gør op med tidligere tiders tankegang, som indebærer, at kommunen visiterede borgeren til specifikke ydelser. Fremover får borgeren ikke tildelt enkeltydelser, men der er i stedet formuleret mål for indsatsen hos borgeren - mål, som leverandøren skal opfylde. Den øgede fleksibilitet i tilrettelæggelse af hjælpen vil skabe tilfredshed blandt borgerne og imødekomme forventningerne til fremtidens pleje. Samtidig vil det give plejepersonalet større råderum.

Hjælpen udføres med fokus på at udvikle og/eller bevare borgerens færdigheder og ressourcer. Det betyder bl.a., at arbejdsangene i visitationen ændres, så tildelingen af hjælp i højere grad finder sted i borgerens hjem - om muligt i samspil med leverandøren, dvs. plejepersonalet. Vi forventer, at den nye praksis vil skabe større forståelse hos borgerne for den afgørelse, der træffes om tildeling af hjælp.

Borgernes værdier og intentioner

Mange af borgernes udsagn handler om velfærdsteknologi. Borgerne ser både muligheder og begrænsninger i brugen af ny teknologi og pointerer, at teknologien ikke skal erstatte menneskelig kontakt, men derimod frigøre ressourcer til omsorg. Borgerne ser desuden et potentiale i, at teknologien kan understøtte et selvstændigt liv uafhængigt af andres hjælp.

De fremhæver ligeledes retten til at sige "nej tak" til ny teknologi og påpeger, at teknologien kun skal bruges i de tilfælde, hvor borgerne forstår, hvorfor og hvordan den skal bruges.

Borgerne forudser, at kommende generationer af ældre vil være vant til at omgive sig med og betjene tekniske hjælpemidler. Indtil teknologien bliver hvermands eje, ønsker borgerne, at Ældreservice udbreder kendskabet hertil - f.eks. ved at indrette et showroom for ny teknologi og hjælpemidler. Desuden foreslår borgerne, at frivillige kunne lære brugerne at betjene teknologien.

Ligesom i de øvrige temaer fremhæver borgerne deres forskellighed og ønske

Det siger borgerne om fremtidens pleje:

”

Teknologien skal understøtte, at man bevarer sin selvstændighed

Teknologi skal kun bruges i de tilfælde, hvor borgeren forstår, hvordan og hvorfor den bruges

Teknologien må ikke erstatte menneskelig kontakt, men skal frigøre ressourcer til omsorg

Showroom med ny teknologi og hjælpemidler - personalet kan bruge rummet til undervisning/instruktion

Det hører med til en god alderdom, at værdigheden tilgodeses. Derfor skal man så længe som muligt være selvhjulpne

om at blive respekteret som den, de er, og at få hjælp til deres individuelle behov. Hvis ikke det offentlige kan yde al den hjælp, der er behov for, er der vilje til selv at betale for tilkøbsydelser. Borgerne ønsker at gå i dialog med Ældreservice og vil selv have indflydelse på, hvordan hjælpen tilrettelægges fra dag til dag. Ønsket er at være selvhjulpne og afgive sin selvstændighed i mindst muligt omfang. For at bevare værdigheden foreslår nogle borgere, at alderdommen tilrettelægges på forhånd, idet man drøfter ønsker og muligheder med sine pårørende.

Borgermøde i Frihedshallen i Sønderborg

Ældreplanens temaer blev diskuteret på byrådsseminar 18. januar 2011.

Procesforløb for Ældreplanen

I fase 1 af arbejdet med Ældreplanen blev der formuleret en vision for Ældreservice, og i fase 2 er der gennemført fire borgermøder.

I begge faser af arbejdet med Ældreplanen har vi benyttet brugerinddragelse som metode til at indhente viden. Det betyder, at brugere, borgere og andre interessenter er involveret i at udvikle fremtidens ældrepleje og er kommet med forslag til en prioritering af anvendelsen af de kommunale ressourcer.

Omdrejningspunktet i processen har været gennemførelsen af tre borgermøder i Sønderborg, Gråsten og Nordborg i september 2010. Med udgangspunkt i fire fortællinger om et ældreliv i 2020 drøftede brugere, borgere og politikere seks temaer: 1. Fremtidens pleje- og ældrebolig, 2. Fremtidens ældre, 3. Sundhedsfremme og forebyggelse, 4. Frivilligt arbejde, 5. Fremtidens medarbejder og 6.

Fremtidens pleje. Formålet var at belyse interesser, muligheder og begrænsninger.

På grundlag af borgermøderne har vi udarbejdet et første udkast til en Ældreplan. Planen er på endnu et borgermøde i november blevet præsenteret for de interessenter, der har været involveret i processen. Formålet med mødet var at få bekræftet, at vi har forstået og fortolket borgernes udsagn korrekt, således at Ældreplanen er genkendelig for jer, der har bidraget til den, og er et reelt udtryk for de værdier og intentioner, I har.

Efter det afsluttende borgermøde er Ældreplanen skrevet færdig. Planen er drøftet på et byrådsseminar i januar 2011 og sendt i høring blandt medarbejdere og brugerorganisationer. Den endelige Ældreplan vedtages i Seniorudvalget og i Byrådet foråret 2011.

Ældreplanen

Fase 1	Interview med politikere, brugere, pårørende, intressenter	Forår 2010
	Vision formuleret: Aktive ældre i eget liv – med omtanke og omsorg	Seniorudvalget 3. juni 2010
Fase 2	Borgermøde i Sønderborg	1. september 2010
	Borgermøde i Gråsten	2. september 2010
	Borgermøde i Nordborg	8. september 2010
Fase 3	1. udkast til Ældreplan på baggrund af borgermøderne	3. november 2010
	Borgermøde i Sønderborg	8. november 2010
	Byrådsseminar	18. januar 2011
	Høring	Februar 2011
	Politisk behandling af Ældreplanen	Forår 2011

Aktive ældre i eget liv – med omtanke og omsorg

nærvær

tryghed

respekt

Ældreservice

Sønderborg Kommune
Ældreservice
Storegade 20
6440 Augustenborg
Telefon 8872 4503
E-mail: aeldre@sonderborg.dk
www.sonderborgkommune.dk

Kontaktperson: Stabschef Helle Mønsted Nielsen